

Przepisy o bankowych tytułach egzekucyjnych niezgodne z Konstytucją

14 kwietnia 2015 roku polski Trybunał Konstytucyjny wydał wyrok, którym orzekł, że niezgodne z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej są przepisy prawa bankowego dotyczące bankowych tytułów egzekucyjnych (art. 96 ust. 1 i art. 97 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (tekst jednolity: Dz.U. z 2015 roku, poz. 128, ze zm.) ("Zakwestionowane Przepisy")). Zakwestionowane Przepisy utracą moc obowiązującą z dniem 1 sierpnia 2016 roku.

Zakwestionowane Przepisy odgrywają bardzo istotną rolę w praktyce banków. Zgodnie z tymi przepisami banki w Polsce mogą wystawiać bankowe tytuły egzekucyjne na podstawie ksiąg banków lub innych dokumentów związanych z dokonywaniem czynności bankowych. Bankowy tytuł egzekucyjny może być podstawą egzekucji po nadaniu mu przez sąd klauzuli wykonalności jeżeli dłużnik banku złożył pisemne oświadczenie o poddaniu się egzekucji i spełnione są inne przesłanki ustawowe.

W porównaniu z innymi wierzycielami banki, do których mają zastosowanie Zakwestionowane Przepisy, są w pozycji uprzywilejowanej w zakresie prowadzenia egzekucji. Ta uprzywilejowana pozycja wynika z faktu, że co do zasady inni wierzyciele mogą prowadzić egzekucję przeciwko dłużnikom na podstawie prawomocnych orzeczeń sądów lub innych tytułów egzekucyjnych. Oznacza to, że w typowej sytuacji wierzyciel w celu dochodzenia roszczeń pieniężnych musi występować na drogę sądową z powództwem o zapłatę i dopiero po zakończeniu sądowego postępowania rozpoznawczego (często obejmującego także postępowanie przed sądem odwoławczym) wierzyciel uzyskuje prawomocny wyrok przeciwko dłużnikowi. Dopiero taki prawomocny wyrok stanowi tytuł egzekucyjny.

Tymczasem banki korzystające z Zakwestionowanych Przepisów mogą wystawiać bankowe tytuły egzekucyjne na podstawie ksiąg banków lub innych dokumentów związanych z dokonywaniem czynności bankowych, jeżeli dłużnik banku złożył pisemne oświadczenie o poddaniu się egzekucji i spełnione są inne przesłanki ustawowe. Banki

nie muszą więc występować na drogę sądową z powództwem o zapłatę (tj. wszczynać i prowadzić sądowego postępowania rozpoznawczego) w celu uzyskania tytułu egzekucyjnego potrzebnego do dochodzenia roszczeń pieniężnych.

Zarówno bankowe tytuły egzekucyjne, jak i inne tytuły egzekucyjne (jak np. prawomocne wyroki sądów) stanowią podstawę egzekucji po nadaniu im klauzuli wykonalności. Klauzula wykonalności nadawana jest przez sąd w postępowaniu klauzulowym, którego celem nie jest merytoryczne rozpoznanie sprawy, lecz jedynie formalna ocena poprawności dokumentów.

Trybunał Konstytucyjny uznał, że jednym z powodów niezgodności Zakwestionowanych Przepisów z Konstytucją jest okoliczność, że dłużnik banku ma ograniczone możliwości obrony swoich praw wobec banku, skoro nie może bronić się w sądowym postępowaniu rozpoznawczym. Trybunał Konstytucyjny wskazał, że wprawdzie dłużnik może bronić się przed bankowym tytułem egzekucyjnym wytaczając powództwo przeciwegzekucyjne, ale taka obrona możliwa jest co do zasady dopiero na etapie egzekucji i to jedynie w zakresie dozwolonym przez prawo. Trybunał Konstytucyjny zwrócił ponadto uwagę, że w porównaniu z bankami, do których mają zastosowanie Zakwestionowane Przepisy, inni wierzyciele mogą mieć mniejsze szanse na zaspokojenie swoich roszczeń skoro w typowych sytuacjach muszą występować na drogę sądową przeciwko dłużnikom.

Należy się spodziewać, że powyższy wyrok wywrze istotny wpływ na dalszą praktykę banków, które pozostaną zainteresowane możliwie najłatwiejszymi sposobami dochodzenia swoich roszczeń. Można przypuszczać, że w większym niż dotychczas zakresie banki będą rozważały możliwość uzyskiwania od klientów weksli, które mogą stać się podstawą wydawania nakazów zapłaty w sądowym postępowaniu rozpoznawczym prowadzonym według uproszczonych zasad (w postępowaniu nakazowym). Można też przypuszczać, że w wielu transakcjach komercyjnych, a być może także w wielu transakcjach z udziałem konsumentów, banki będą wymagały od klientów złożenia oświadczeń o dobrowolnym poddaniu się egzekucji w formie aktu notarialnego.

Jak wynika ze wstępnych informacji na temat motywów wydania powyższego wyroku, Trybunał Konstytucyjny nie wyeksponował kwestii związanej z tym, że banki, do których mają zastosowanie Zakwestionowane Przepisy pozostają w uprzywilejowanej pozycji także w stosunku do tych banków zagranicznych, które nie mogą korzystać z ułatwień wynikających z Zakwestionowanych Przepisów. W tym zakresie powyższy wyrok znosi więc różnicę w pozycji prawnej między tymi bankami zagranicznymi, które nie mogą korzystać z ułatwień wynikających z Zakwestionowanych Przepisów i bankami, do których mają zastosowanie Zakwestionowane Przepisy.

Kontakt

Grzegorz Namiotkiewicz
Partner

T: +48 22 627 11 77

E: grzegorz.namiotkiewicz@cliffordchance.com

Andrzej Stosio
Partner

T: +48 22 627 11 77

E: andrzej.stosio@cliffordchance.com

Marcin Krysa
Counsel

T: +48 22 627 11 77

E: marcin.krysa@cliffordchance.com

Maciej Bocheński
Senior Associate

T: +48 22 627 11 77

E: maciej.bochenski@cliffordchance.com

Niniejsza publikacja nie omawia wszystkich aspektów przedstawianych zagadnień i nie stanowi porady prawnej ani porady innego rodzaju.

Norway House, ul. Lwowska 19, 00-660 Warsaw, Poland

© Clifford Chance 2015

Clifford Chance, Janicka, Krużewski, Namiotkiewicz i wspólnicy spółka komandytowa

www.cliffordchance.com

Abu Dhabi ■ Amsterdam ■ Bangkok ■ Barcelona ■ Beijing ■ Brussels ■ Bucharest ■ Casablanca ■ Doha ■ Dubai ■ Düsseldorf ■ Frankfurt ■ Hong Kong ■ Istanbul ■ Jakarta* ■ Kyiv ■ London ■ Luxembourg ■ Madrid ■ Milan ■ Moscow ■ Munich ■ New York ■ Paris ■ Perth ■ Prague ■ Riyadh ■ Rome ■ São Paulo ■ Seoul ■ Shanghai ■ Singapore ■ Sydney ■ Tokyo ■ Warsaw ■ Washington, D.C.

*Linda Widyati & Partners in association with Clifford Chance.